

«ەرتەڭگى كۈن يەلەرنە — جاستار مەن جاس

وسپىرىمدەرگە ارنالغان تىزبەكتى كىتاپتار»

11 - بەسجىلدىق پلان كەزىندەگى مەملەكەتتىك تۋىندى كىتاپ

ادەبىيەت الپتارىنان تولستوي

حانزۇشادان اۋدارعان: سەرىك راقىم ۇلى

ۇلتتار باسپاسى

«ەرتەڭگى كۈن يەلەرىنە — جاستار مەن جاس
وسپىرىمدەرگە ارنالغان تىزبەكتى كىتاپتار»
11-بەسىلىدىق پلان كەزىندەگى مەملەكەتتىك ءتۈيىندى كىتاپ

ادەبىيەت الپتارىنان

تولستوي

حانزۋشادان اۋدارعان: سەرىك راقىم ۇلى

ۇلتتار باسپاسى

جاۋاپتى رەداكتورى: باۋىرجان قۇمار ۋلى
جاۋاپتى كوررەكتورى: بەك دوکەي ۋلى
بەت جاساۋشى: باۋىرجان قۇمار ۋلى

تولستوي

اۆنورى: تولستوي
اۋدارعان: سەرىك راقىم ۋلى

ۇلتتار باسپاسى باستىردى، تاراتادى
شىنخۇا كىتاپ دۇكەنىندە ساتىلادى
يىخۇي باسپا شەكتى سەرىكتىگىندە باسلىدى
2009-جىلى شىلدە، ئېرىنىشى باسپاسى
2009-جىلى شىلدە، بېيجىڭ، 1-باسلىقى
بەلگىسى: 6.00 يۈەن

图书在版编目(CIP)数据

托尔斯泰: 哈萨克文/ (俄罗斯) 托尔斯泰 (Tolstoy, L. N.) 著;
赛力克译. —北京: 民族出版社, 2009. 7

(托起明天的太阳. 文学大师启蒙读本)

ISBN 978-7-105-10160-3

I. 托… II. ①托… ②赛… III. 短篇小说—作品集—俄罗斯—近代—哈萨克语 (中国少数民族语言) IV. I512.44

中国版本图书馆CIP数据核字 (2009) 第 114343 号

责任编辑: 保尔江

责任校对: 别克

电脑设计: 保尔江

出版发行: 民族出版社出版发行

地 址: 北京市和平里北街 14 号 邮编: 100013

网 址: <http://www.mzcbs.com>

印 刷: 艺辉印刷有限公司印刷

经 销: 各地新华书店经销

版 次: 2009 年 7 月第 1 版 2009 年 7 月 北京 第 1 次印刷

开 本: 880 毫米×1230 毫米 1/32 印张: 3.188

印 数: 0001—2000 册

定 价: 6.00 元

ISBN 978-7-105-10160-3/ I. 2054 (哈279)

该书如有印装质量问题, 请与本社发行部联系退换

(哈文室电话: 010-64228006 发行部电话: 0991-2854817 010-64211734)

مازمۇنى

1. ۋىشايۇ
- 7 تىشقانغا اينالغان قىز
- 11 قاسقىر جانە كەمپىر
- 13 ەكى ساۋداگەر
- 16 ۋىجۇزىم باغىنىڭ قوجايىنى مەن ۇلدارى
- 17 ايۇدىڭ ارباعا وتىروى
- 19 پەتىر پاتشا جانە ەگىشى
- 23 ەكى ات
- 25 ارىستان مەن كۇشك
- 30 مۇرانى تەڭ ۋىبولسىۇ
- 32 ۋىش ۇرى
- 35 قۇتان، ۇشپا بالق جانە سۇ شايانى
- 37 كىرىپى مەن قوبان
- 40 اعايندى ەكەۋ
- 44 سۇ جىلانى
- 49 پاتشا جانە بۇركىت

51	سوقىر ادام جانە ءسۇت
53	قاسقىر مەن ساداق
55	ەگىشىنىڭ قازدى ءبولۋى
58	ءادىل تورەشى
66	پاتشا جانە جەيدە
68	ەكى دوس
70	سەكرۋ
75	ارستان، قاسقىر جانە تۈلكى
78	دېقان جانە سۋ قۇبجىعى
80	كەشكەنتاي اقىلدى قىز
85	جۇمىرتقاداي ۇلكەن ءدان
91	ارستان جانە تىشقان
93	ماسا جانە ارستان
95	ارستان جانە تۈلكى

ئۇش ايۋ

كىشكەنتاي قىز ۋىيىنەن شىعەپ ورمان اراسىنا بارىپ
وينايىدى، ول قايتار جولىندا ورماننان اداسىپ، جۇرە-جۇرە بىر
كىشكەنە كۆركەگە كەلەدى.

كۆركەننىڭ اشىق تۇرغان ەسىگىنەن قاراسا كۆركە شىنىدە
ەشكىم جوق ەكەن، سوسىن وعان كىرەدى. مۇندا ئۇش ايۋ
تۇرۇشى ەدى. ايۋ اتاي مىحايىل يۇانوۋچ ەڭگەزەردەي، جۇندەس
كەلگەن؛ ونان الاسالاۋ كەلگەنى ايۋ شەشەي ناستاسيا پەتروۋنا،
ئۇشنىشى كىشكەنتاي قونجىق مىشۇتكا ەدى. بۇل كەزدە ولار
ورمان اراسىنا سەيلىدەۋگە كەتكەن بولاتىن.

كۆركە ەكى بولمەلى، بىرى اس ئۇي، بىرى جاتىن ئۇي
ەدى. كىشكەنە قىز اس ۋىگە كىرسە، ۇستەلدە كوچە قۇيىلعان
ئۇش شىنى تۇر ەكەن، مۇنىڭ بىرى مىحايىل يۇانوۋچ
ستەتەتن ۇلكەن شىنى؛ ەندى بىرى ناستاسيا پەتروۋنا
ستەتەتن ورتاشا شىنى؛ ئۇشنىشى مىشۇتكانىڭ
كىشكەنتاي عانا كوك توستاعانى ەدى. شىنىلارنىڭ قاسىنا
بىر ۇلكەن قاسىق، بىر ورتاشا قاسىق جانە بىر كىشكەنە

قاسق قويلىپتى.

كىشكەنە قىز ۇلكەن قاسىقتى الپ ۇلكەن شىنداعى
كۈجەدەن ءبر قاسق، ورتاشا قاسىقپەن ورتاشا شىندان ءبر
قاسق، سوڭىندا كىشكەنە توستاعاننان كىشكەنە قاسىقپەن
ءبر قاسق الپ تانىپ كۈرگەندە، كوك توستاعانداي
مىشۇتكەننىڭ كۈجەسى وتە ءدامدى سەزىلدى.

كىشكەنە قىز وترعەسى كەلىپ ماڭاينا قاراسا، اس

ۇستەلدىڭ قاسىندا ءۇش ورنىدىق تۇرەكەن. مۇنىڭ ۇلكەنى
مىحايىل يۋانەيچتىڭ ورنىدىعى؛ ءسال
كىشەلەۋى ناستاسيا پەتروۋنانىكى؛ ۇستىنە كوك ءتۈستى
كۈپشەك قويىلعان كىشكەنتاي مىشۇتكەننىكى ەدى. كىشكەنتاي
قىز ۇلكەن ورنىدىققا تىرمىسىپ شىعبە ەدى، جىبىلىپ

قالدى. ودان كىشىلەر ۋەرىندىققا بارىپ وتىرعان ەدى
جايىسىزداۋ سەزىلدى؛ اقىرى كىشكەنە ۋەرىندىققا وتىرعاندا
قۇانىپ كەتتى، ”نەتكەن جايلى ەدى“ دەپ كىشكەنە كوك
توستاعاندى تىزەسىنە قويىپ كۈجەنى شە باستادى. كۈجەنى
ئىشىپ بولغان سولڭ، ۋەرىندىغىن بىرەقتاتىپ وپنادى.

ۋەرىندىق قوزغالىپ كەتكەندە، كىشكەنە قىز ەدەنگە
جىغىلىپ قالدى. ول ۋەرىننان تۇرىپ ۋەرىندىقتى تۇزەپ قايتا
ۋەرىننا قويغان سولڭ جاتىن بولمەگە كىردى. وندا ءۇش تۈسەك
بار ەكەن: مۇنىڭ ۇلكەننە ايۋ اتاي، ورتاشاسىنا ايۋ شەشەي،
ەك كىشكەنەسىنە قونجىق مىشۇتكا جاتاتىن. كىشكەنە قىز
اۋەلى ۇلكەن تۈسەككە جاتىپ ەدى اسا كەك سەزىلدى، ورتاشا
تۈسەككە جاتقاندا وتە بىيەك كۈرىندى؛ سولڭنان كىشكەنە
تۈسەككە جاتىپ كۈرگەندە، راحتتانىپ ۇيىقتاپ كەتتى.

ءۇش ايۋ كۈركەلەرىنە قايتا ورالدى، قارىندارى اشىپ تاماق
شىكىلەرى كەلەدى. ايۋ اتاي شىنىسىن قولىنا الا سالىپ:
”كۈجەمدى كىم شىكەن!“ دەپ گۇرەتە ءۇستى.

ايۋ شەشەي دە ءوزىنىڭ شىنىسىنا قاراپ: ”كۈجەمدى كىم
شىكەن!“ دەپ كۇڭكىلدەدى.

قونجىق ءوزىنىڭ توستاعانىنىڭ بوس تۇرغانىن كۈرىپ:
”مەنىڭ كۈجەمدى كىم ئىشىپ كەتكەن؟ ويىباي، تۈك

قالدىرماپتى عوي!“ دەپ باجىلدادى.

ايۋ اتاي ءوزىنىڭ ورنىدىن كورىسمەن: ”ورنىدىن كىم
وتىرعان، ورنىنان جوتكەلىپ قالپىتى عوي!“ دەپ داۋىسىن
كوتەرە ايعايلادى.

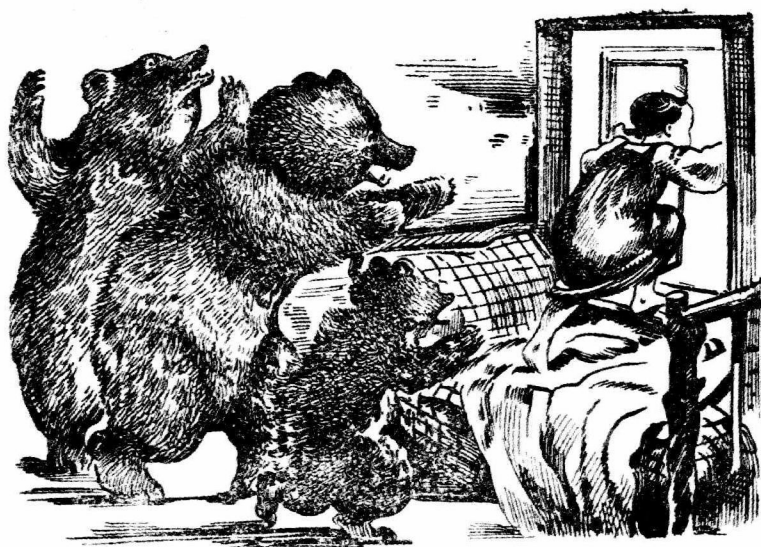
ايۋ شەشەي دە ورنىدىن كورە سالا رەنجىپ: ”مەنىڭ

ورنىدىن كىم وتىرعان، ورنىنان جوتكەلىپ قالپىتى عوي!“
دەپ سويلەپ كەتتى.

قونجىق قۇلاغان ورنىدىن كورىپ: ”كىم مەنىڭ
ورنىدىن كىم وتىرعان، اپىراۋ، قۇلاتىپ تاستاپتى عوي!“ دەپ
بايىلام سالىدى.

ئۇش ايۇ جاتىن بولمەگە كىرەدى. ايۇ اتاي گۇجىلدەپ:
 “كىم مەنىڭ توسەگىمە جاتقان، كورىپە - جاستىعىمنىڭ اپتەر -
 تاپتەرىن شىعارىپتى!” دەپ بايىالام سالادى. ايۇ شەشەي دە
 بىجالاق قاعىپ: “كىم مەنىڭ توسەگىمە جاتقان، كورىپە -

جاستىقتى جۇمارلاپ تاستاپتى!” دەيدى. قونجىق ئېىر
 كىشكەنە ورنىدىقتىڭ ئۈستىنە شىعىپ توسەگىنە قاراپ:
 “مەنىڭ توسەگىمدە جاتقان كىم؟! ” دەپ داۋىستايىدى. كەنەتتەن
 ول ئېىر كىشكەنە قىزدى كورىپ، بىرەۋ ئۈزىن ولتىرەتىندەي
 جەر - دۇنيەنى باسىنا كوتەرىپ: ”ول مىنا جەردە ەكەن!
 ئۈستىڭدار، قولغا ئۇسىرىڭدەر! قاشىپ كەتپەسىن! ول مىنا

جەردە! مەنا جەردە!“ دەپ باجلىدايدى.

قونجىق كىشكەنە قىزدى تىستەپ الماق بولغاندا،
كىشكەنە قىز ويانىپ كەتپ، ءۇش ايۋدى كۈرە سالا، جالما-
جان تەرەزەگە قاراي جۇگىرەدى. تەرەزە اشىق ەدى، تەرەزەدەن
سەكىرىپ ءتۈسىپ قاشىپ كەتەدى.

تىشقانغا اينالغان قىز

بىر ادام وزەن جاعاسىندا كەتىپ بارا جاتىپ، بىر قارغانىڭ تىشقاندى ئىلىپ بارا جاتقاننى كۆردى. ول جەردەن تاس الپ، قاراعا قاراي لاقتىرعاندا، قارغا “قارق” دەتىپ، ئۆزىندە تىشقان وزەنگە تۈسەدى. الگى ادام وزەننەن تىشقاندى ئسۈزىپ الپ ۇيىنە اكەلەدى. بۇل ادامنىڭ بالاسى

بولماغاندىقتان:

”شۈركىن، بۇل تىشقان بىر قىز بالاغا اينالسا قانداي جاقسى بولار ەدى دەپ” كۆرسىنەدى.

ايتقانداي-اق، تىشقان كىشكەنە قىزغا اينالدى.

كىشكەنە قىز بويىچە تەدى. الگى ادام ودان:

— قانداي ادامغا ۇيلەنگىڭ كەلەدى؟ — دەپ سۇرايدى.

قىز:

— مەن دۇنيەدەگى ەڭ مىقتى ادامغا ۇيلەنگىم كەلەدى،

— دەپ جاۋاپ بەردى.

سونىمەن الگى ادام كۈنگە قاراپ:

— مەنىڭ قىزىم دۇنيەدەگى ەڭ مىقتى اداممەن ۇيلەنۋدى

قالايدى، سەن دۇنيەدەگى ەڭ مىقتىسىڭ، سەن مەنىڭ

قىزىمىمەن ۇيلەن، — دەيدى.

سوندا كۈن:

— دۇنيەدەگى ەڭ مىقتى مەن ەمەسپىن، بۇلت مەنى

بۇركەپ الادى، — دەيدى.

الگى ادام بۇلتقا بارىپ:

— بۇلت، سەن دۇنيەدەگى ەڭ مىقتى ەكەنسىڭ، مەنىڭ

قىزىمدى ال، — دەيدى.

سوندا بۇلت:

— مەن ەڭ مىقتى ەمەسپىن، جەل مەنى ۇشلىرىپ

بىدرا تىپ جىبەردى، — دەيدى.

الگى ادام جەلگە بارىپ:

— جەل، ەڭ مىقتى سەن ەكەنسىڭ، سەن مەنىڭ قىزىمدى
ال، — دەيدى.

جەل:

— مەن ەڭ مىقتى ەمەسپىن، تاۋ مەنى توسا الادى، —
دەيدى.

الگى ادام تاۋغا بارىپ:

— تاۋ، سەن مەنىڭ قىزىمدى ال، سەن ەڭ مىقتى
ەكەنسىڭ، — دەيدى.

تاۋ:

— ۇلكەن تىشقان مەنەن مىقتى، ول مەنى تەسىپ ءوتىپ
كەتەدى، — دەيدى.

ءسويتىپ، الگى ادام تىشقاندى نىزدەپ كەلىپ، وعان:

— ۇلكەن تىشقان، سەن بارىنەن مىقتى ەكەنسىڭ، سەن
مەنىڭ قىزىمدى ال، — دەيدى.

ۇلكەن تىشقان ماقۇل بولادى.

الگى ادام ۇيىنە قايتىپ كەلىپ، بويجەتكەن قىزىنا:

— ۇلكەن تىشقان ەڭ مىقتى ەكەن، ول تاۋدى كەمىرىپ

تەسە الادى، تاۋ جەلدى توسادى، جەل قارا بۇلتتى بىدراتىپ

جىبەرەدى، بۇلت كۇندى توسادى. ۇلكەن تىشقان سەنمەن

نەكەلەنۇگە ماقۇل بولدى، — دەيدى.

ايتسەدە بويجەتكەن قىز كۇرسىنىپ:
— ەندى قايتسەم بولار ەكەن، تىشقانغا قايتىپ

ۋىلەنەمەن؟ — دەيدى.

سول كەزدە الگى ادام دا:

— مەنىڭ قىزىم قايتادان تىشقانغا اينالسا عانا، بۇل

جۈزەگە اسار ەدى، — دەپ كۇرسىنەدى.

سونىمەن، كىشكەنە قىز لەزدە-اق تىشقانغا اينالىپ،

ۋلكەن تىشقانمەن ۋىلەنەدى.

قاسقىر جانە كەمپىر

قاسقىر اشتىقتان بۇرالىپ، توڭىرەكتىڭ ءتورت بۇرىشىنان ازىق
ىزدەيدى. كۈندەردىڭ كۈنىندە ءبىر اۋىلدىڭ شەتىنە كەلسە، ءبىر
كىشكەنە ۇيدەن ۇل بالانىڭ جىلاعان داۋىسى جانە ءبىر كەمپىردىڭ:

”سەن جانە جىلايتىن بولساڭ، سەنى قاسقىرعا بەرە سالام،“
دەگەن ءسوزى ەستىلەدى.

قاسقىر سوندا ايالداپ، بۇل ءۇيدىڭ كىشكەنە بالاسىن وزىنە
تاستاپ بەرۋىن توسادى. كۈن باتىپ قاراڭعى تۇسەدى، قاسقىر
توسا-توسا سوڭىندا ءۇي ىشىنەن تاعى دا الگى كەمپىردىڭ: